

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 9: Niels Klim", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 9: Niels Klim*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 455. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg09-shoot-idm139856959709072.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

Moralske Fabler Noter

S. 289.

Forberedelsen, Indledningen. - *kraftigere*, mere virkningsfuld. - *ubeqvem*, uegnet. - *item*, lat. ligeledes. - *Utopia Mori*. Englænderen Thomas Mores Statsroman Utopia (1516). - *Campanellæ Civitas solis*. Den italienske Filosof og Forfatter Tommaso Campanellas Statsroman Civitas Solis, Solstaten (ved Ækvator; 1602; omarb. Udg. Paris, 1637). - *Verulamii novus Atlas*, The new Atlantis (1626) af den engelske Filosof og Politiker Francis Bacon (Lord Verulam). - *Bidermanni Utopia*. Den tyske Forfatter Jacob Bidermanns latinske Rejseroman Utopia (1640). - *Reinicke Foss*, den tyske Titel paa den gamle Rævebog. Originalen, den middelalderlige franske Rævebog, Roman de Renard, kom, med latinsk og plattysk Mellemlid, til Danmark i Herman Veigeres Gengivelse 1555. - *fast*, næsten. - *Geller*, dvs. Gellert, se Indledning.

S. 290.

Autor til tvende Comædier. Franskmanden Edme Boursaults Aleksandrinerkomedier *Esopé à la Ville*, 1690 og *Esopé à la Cour*, 1702. - *naiv*, naturlig. - *løs Stil*, Prosa. - *sindriigt*, kløgtigt, vittigt. - *prosodiske*, opbygget i Vers. - *Invention*, Opfindelse. - *recommenderes*, gør sig fortjent. - *Simplicitet*, Enkelhed.

S. 291.

stoppe paa, udrede, dække. - *Portraits og Characterer*, Personkarakteristikker. - *Theophrast*, græsk Filosof og Forfatter 456 (371-ca. 287 f. Kr.). Forfattede i Aarene efter 319 f. Kr. en Samling Typekarakteristikker: »Karakterer«. - *La Bruyère*, fransk Forfatter (1645-1696). Udsendte 1688 en Oversættelse af Theophrasts Karakterer, vedføjet et Tillæg med egne Forsøg i Genren: *Les caractères ou les mœurs de ce siècle*. - *applicere*, anvende, tilpasse. - *opskruet*, forskruet. - *concise*, kortfattet. - *gemeenligen*, almindeligvis. - *Epigrammata*, Epigrammer. Se Bind X.

S. 292.

Cantor, Forsanger, Korleder. - *Candidati*, lat. Kandidater, Ansøgere. - *fulde*, faldt. - *teede*, udviste. - *Uskiønsomhed*, Uforstandighed. - *Leg saadant ikke paa Hiertet*, tag dig ikke saadant noget nær. - *Vacance*, ledigt Embede. - *familiariserer sig med*, gør sig fortrolig med. - *Zirater*, Prydelser. - *bier*, vent! S. 293. *satte sig udi Eqvipage*, ekviperede, udstyrede sig. - *Gyldenstykkets Klæder*, Klæder af Silkestof med indvævede ægte Guldtraade. - *Qvo altior es etc.*, lat. jo højere du er, desto hæsligere. - *Procuratorer*, Sagførere. - *agere en Sag*, føre en Retssag.

S. 294.

Sententz, Kendelse, Dom. - *skulde have Skade for Hiemgiæld*, skulde selv tage Følgerne uden at faa Erstatning. - *Administration*, Betjening. - *Spectacel*, Skuespil, Lege. - *Creature*, Skabninger. S. 295. *bestride*, bekæmpe, overvinde. - *Overvold*, Voldshandlinger, Overgreb. - *haanlig*, ringeagtet.

S. 296.

et langt Philosophisk Skiæg, Skæg båres i Oldtiden af de professionelle Filosofer. - *gaal*, gold (om Hunner, der ikke kan give Mælk). - *besværge mig over*, beklage mig over. - *approbere*, godkende. - *solenniter*, lat. højtideligt.

S. 297.

Kiøn, Art, Æt. - *Momus*, gr. Momos, Personifikation af Skænderiet og Haanen. - *tilrettesat*, irecttesat. - *ved hvis Middell*, ved hvis Hjælp. - *krybende Dyr*, egl. Krybdyr; her Dyr paa Jorden modsat Fugle. - *Nederlag*, Drab, Død. - *Uheld*, Vanskæbne, Ulykke.

S. 298.

Veyerlys, Vejrlys; om forskellige lysende Fænomener i Atmosfæren. Spec. om noget upaalideligt, hastigt forsvindende. - *Item*, lat. ligeledes, fremdeles. - *Gevær*, Vaaben. - *besnære*, bedrage.

S. 299.

skikkelige, respektable. - *Skabning*, Udseende. - *anstod*, behagede. - *af Giekkerie*, for Løjer. - *fundt sin Regning*, saa sin Fordel. - *tam eller resolveret*, føjelig eller beslutsom. S. 300. *Copulations-Seddel*, skriftlig

Giftermaalstilladelse. - *beskiæret*, beskaaret, forundt. - *Hendelser*, Tilfældigheder. - *ærbær*, agtværdig.

S. 301.

begegne, imødegaa, gendrive. - *figte*, fægte. - *klaffre*, klavre, klatre. - *Kaabe*, Kappe. Som Skæg: et klassisk filosofisk 457 Attribut. - *Informator*, Huslærer. - *Diogenes* (d. ca. 323 f. Kr.), gr. Filosof af den kyniske Skole.

S. 302.

rygge, trække sig tilbage, vige. - *Baade-Kiøb*, fordelagtig Handel. - *Barbam video etc.* Jeg ser Skægget, men jeg ser ikke Filosofen; Citat fra Gellius, *Noctes Atticae* 9,2,2. - *til Maade*, af passende Størrelse.

S. 304.

Morale, Belæring, Vejledning. - *moed*, modent. - *Erindring*, Paamindelse. - *daarligt*, taabeligt, dumt.

S. 305.

Uleylighed, Ubehagelighed, Plage.-*Bidderman*. Se Notetil S. 289.

S. 306.

Seeneste, sidst. - *Politicus*, her snedig, udspekuleret Person; Skælm.

S. 307.

fæde Vare, Fedevarer. - *fordervede*, ødelagte.

S. 308.

ombeden, anmodet om. - *vilde man havde*, Holbergs Fejltagelse for: have. - *Autor*, Forfatter. - *censurere*, vurdere kritisk. - - *mediocribus etc.*, hverken Mennesker eller Guder eller Boglader har tilladt Digtere at være middelmådige. Horats, *Ars poetica* 372-73.

S. 309.

Slaader, Slaaer. - *Jyderne*. Holbergs Udsagn er et tidligt Vidnesbyrd om »De vidtbekjendte Molboers vise Gierninger«, som kom i Trykken mod Slutningen af 18. Aarh.: i »Spege-Silden og Aalen« dømmes Aalen til at druknes, fordi den menes at have ædt de Spegesild, som Molboerne havde sat ud i deres Gadekær for at de kunde yngle dér. - *egen Kundskab*, Selverkendelse. - *Exsecution*, Udførelse.

S. 310.

destineret, forudbestemt. - *Skole-Patron*, en Skoles tilsynsforende Leder, Skoleherre. - *Proteus*, gr. Havgud, navnkundig for sin Forvandlingsevne. - *Aspecter*, Synspunkter.

S. 311.

insinuerede sig, indyndede sig. - *Hoffmester*, Hovmester. - *Vizier*, Vesir, Minister. - *Patron*, Beskytter, Velynder. - *Conjuncturerne*, Omstændighederne. - *adresserede sig*, henvendte sig. - *ubillig*, uretfærdigt, uden Rimelighed.

S. 312.

slibrige, usikre, upaalidelige. - *sylte sig udi*, vælter sig i, hengiver sig til.

S. 313.

skuffet, narret.

S. 314.

Accord, Overenskomst. - *Omgang*, Adfærd. - *forrasket*, overlistet. - *Contrapart*, Modpart. - *Temperament*, Middelvej. - *udageret*, ført til Ende. - *promoverede*, forfremmede.

S. 315.

Casu, af lat. casus, Tilfælde. - *Angel*, Fiskekrog. - *Riis-Green*, tynd, bøjelig Gren. - *var vel tegnet*, havde en smuk Farvetegning.

S. 316.

incommoderes, besværes. - *Podagra*, Gigt i Fødderne.

S. 317.

bivaanet, været til Stede, deltaget i. - *blev tilkiendegivet*, viste sig, fremtraadte.

S. 318.

Besoldning, Sold (Løn) til Soldater. - for *Krigen*, før *Krigen*. - *naturlige Kundskaber*, naturvidenskabelige Kundskaber.

458

S. 320.

Gratia probatum. Den fulde Betegnelse er Medicamentum gratia probatum, dvs. Lægemiddel benyttet med Taknemlighed. Et Middel af dette Navn (ogsaa kaldet Haarlemerolie) er i Handelen den Dag i Dag. - *Obstruction*, Forstoppelse. - *Clysteer*, Lavement. - *Arcanum*, hemmeligt Lægemiddel. - *Recepten*, Medicinen. - *Reputation*, Berømmelse, Ry. - *ikke var gradueret*, ikke havde opnaaet en akademisk Grad. - *Imagination*, Indbildning. - *Tjære-Vand*, tjæreholdigt Vand benyttet som Lægemiddel. - *Cabel-Tov*, svært Hampetov, tidligere bl. a. benyttet til Ankertov.

S. 321.

Takkel-Tov, Tov i et Skibs Takkelage, Rigning.

S. 322.

Malo sui similem, quam sibi dissimilem, lat. jeg foretrækker den, der er lig sig selv, fremfor den, der er sig selv ulig. Sidste Verslinje af Holbergs Epigram IV, 69. - *laborerede*, var plaget, led af. - *ordentlig*, efter fastlagt Orden. - *Commoditet*, Bekvemmelighed.

S. 323.

en Qvint-Essentz af, det ypperligste. - *Persiansk*, persisk. - *Soltan Machmud*, se Bind VIII, S. 215.

S. 324.

udziire, udsmykke. - *Daarlighed*, Taabelighed. - *Satyri*, Satyrer, bukkeagtige Naturvæsener knyttet til Frugtbarhedsguden Dionysos. Af Romerne kaldet Fauner. - *sær*, især. - *Orthodoxe Creature*, rettroende Skabninger. - *Pan*, bukkeagtig Naturgud, af Romerne identificeret med deres Faunus, en Skov- og Agergud. - *Calumnier*, Bagvaskelser.

S. 325.

indeholde, holde inde. - *finde sin Regning derved*, se sin Fordel derved. - *Manichæismus*, religiøs Retning stiftet af Babylonieren Mani, lat. Manichæus (216-277 e. Kr.). Den fremstiller Tilværelsen som en Kamp mellem Lysets og Mørkets Magter, en Kamp, som Mennesket kun kan hæve sig over gennem streng Askese. - *Independente*, uafhængige, frie.

S. 326.

Hanreder, Hanrej. - *tegnet med*, kendetegnet ved. - *Poëten*, Molière, i Komedien Sganarelle eller Hanrej i egen Indbildning Scene 17. - *holde ud med*, klare sig mod, kappes med.

S. 327.

Satyriscus, lat. Satiriker. - *exprimere*, fremstille, udtrykke. - *Desierunt loqui*, lat. de holdt op med at tale. - *chimere*, Kimære, egl. mytologisk Væsen. Her Fantasifoster, Hjernesvind. - *Ober-Visiterer*, Overvisitør, en overordnet Toldembedsmand. - *af usunde Vædsker*, paa Grund af usunde V. Se Niels Klim, Note til S. 38. - *grandsynet*, skarpsynet, nøjeregnende.

S. 328.

til Maade, tilpas. - *gjorde... Stræger over*, forkastede, vragede. - *stærblinde Creature*, nærsynede, svagtseende Dyr.

S. 329.

nedrig, lav, ringe. - resolvere sig, bestemme sig. - renoncere, give Afkald. - ædende Vare, Fødevarer.

S. 330.

mislingede, mislykkedes. - Admiration, Beundring.

459

S. 331.

Diogenes, se Note til S. 301. - Achilles, Grækernes største Helt i Iliaden. - distingveres, udmærker sig.

S. 332.

Pallask, svær Ryttersabel med lige Klinge. - Mercurius, Romernes Gud for Handel. Af Romerne identificeret med Hermes, der var Gudernes og især Zeus' Sendebud.

S. 333.

Præparatorier, Forberedelser. - Sylvanum, Silvanus, romersk Skovgud.

S. 334.

Det vil ikke sige, det betyder intet. - Societet, Samfund. - Devotion, Andagt. - helst, især. - Apollon, de musiske Kunsters samt Lægekunstens Gud. - Deputerede, udsendte Befuldmægtigede. - Parder, Pantere; Leopard. - Fribytterie, Sørøveri.

S. 335.

besnæret, viklet ind, fanget. - Qyid Saul etc., 1. Samuels Bog, Kap. 10, 11-12.

S. 336.

Qyærit Asinos etc. Under Eftersøgningen af sin Faders Æsler opsøgte Saul Profeten Samuel; denne salvede ham til Konge (1. Sam. Kap. 9). - uformodentligt, uventet. - gabe paa, glo, stirre paa. - Catechet, Moralprædikant. - Enthusiasmus, Begejstring.

S. 337.

til Athenen, dvs. Byen Athen. - Supplicanter, Ansøgere. - Contenance, Fatning, Selvbeherskelse. - Kandestøberen. Den politiske Kandstøber har ikke denne Replik, der sammenfatter hans Erfaringer som indbildt Borgmester.

S. 338.

bevægelige, bevægende.

S. 339.

confirmerede, bekræftede. - favorabel, fordelagtig. - mistænkt, mistænkelig.

S. 340.

salareres, lønnes. - Gylden, Guldmønt. - Heste-Mølle, Trædemølle, der drives ved Hestekraft. - Pegasus, i den græske Mytologi en vinget Hingst, der nævnes i Forbindelse med Muserne.

S. 341.

Bibliothecarius, lat. Bibliotekar. - Respublica literaria, lat. »Bogvæsenet«. - Salvete libri sine magistro, lat. Goddag Bøger uden Forstander.

S. 342.

Decision, Bestemmelse, Afgørelse. - allarmeret, forskrækket. - non ens, lat. ikke-værende, ikke-eksisterende. - regnerede, regerede.

S. 343.

insultere, fornærme, krænke. - Ichneumon, Faraorotte. Desmerdyr, der eftersporer Krokodilleæg. - Memorial, Ansøgning. - billig, rimelig. - Valeur, Værdi.

S. 344.

Fæe-Hunde, Hyrdehunde. - *konstige Fabriqveurs*, kunstfærdige Fabrikanter. - *Prætensioner*, (uberettigede) Krav.

S. 345.

Skildere, Malere. - *Edition*, Udgave. - *naturlig Billighed*, sund Fornuft. - *Paroxysmus*, voldsomt Anfald. - *catechisere*, holde Moralprædiken. - *Convertisseurs*, fr. Omvendere.

S. 346.

Svaghed, Sygdom. - *Practicus*, lat. Person, der praktiserer eller har praktisk Erfaring. - *heller*, snarere.
460

S. 347.

Fugel Phænix, i den græske Mytologi en Fugl, der levede i 500 Aar, derefter opbrændte sig selv og opstod forynget af sin Aske. - *discourerede*, samtalede, drøftede. - *rare Materier*, interessante Emner. - *Skabning og Qyaliteter*, Udseende og Egenskaber. - *Vårsager*, Sandsiger, Spaamand. Se Indledning. - *spilde*, ødelægge. - *med saadanne Omstændigheder*, med saadan Vidtløftighed.

S. 348.

Cum Vulpibus Vulpinandum, lat. Ordsprog: over for Ræve maa man bruge Rævestreger. - *Tønder*, (egl. Trøske, Fyrsvamp) Aarsag. - *Figulus figulum odit*, lat. Ordsprog: Pottemager hader Pottemager.

S. 349.

Salarium, Honorar. - *Orator*, lat. Taler. - *Parentheser og Digressioner*, Indskud og Sidespring. - *solenniter*, højtideligt. S. 350. *Udi Peder Paarses Tiid*, se Bind II, S. 112 ff. - *en bekiendf Autor*, ifølge Holbergs Ep. 350 den spanske Humanist Juan Luis Vives (1492-1540); Kilden er dog ikke stedfæstet. - *moraliserede Folk*, Folk af høj Moral, Kultur.

S. 351.

Kandestøberen udi Comædien, Den politiske Kandstøber 2. Akt, 2. Scene. - *examineret*, forhørt. - *moderere*, nedsætte. - *Art*, Natur, Væsen.

S. 352.

de krybende, dvs. Krybdyr og Insekter. - *curieus*, videbegærlig. - *affærdigede*, afsendte. - *Missionarier*, Udsendinge. - *Regiment*, Regering. - *Subordination*, Lydighedspligt. - *Spinosisist*, Tilhænger af Filsoffen Spinozas panteistiske Læresystem. S. levede 1632-1677.

S. 353.

Monstra, lat. Uhyrer. - *tvende independente Principiis etc.*, se Note til S. 325. - *Glirus*, jfr. den lat. Betegnelse for Gnaverordenen: Glires.

S. 354.

Judicium, Dømmekraft. - *immatriculerede*, indført paa Listen; optaget i Samfundet. - *naturlige Sager*, Naturvidenskab. - *conservere*, beskytte. - *Oeconomisk Viisdom*, Viden om Økonomi, dvs. om Statshusholdning.

S. 355.

Conditionerne, Betingelserne. - *Acirema*, America læst bagfra. - *Hierophit*, hellig Tempelslange. - *Archi*, gr. Forstavelse som betegner over, først, størst. - *Jurisdiction*, Domsmyndighed.

S. 356.

Flora, i romersk Mytologi Foraarets og Blomstringens Gudinde. - *Bubona*, Kvægets Gudinde. - *Examen*, Undersøgelse. - *Canon*, Rettesnor.

S. 357.

canoniserede, optaget i Helgenernes Tal. - *Solicitant*, Ansøger. S. 358. *offensive og defensive Alliance*, en Angrebs-og Forsvarspagt. - *Boeskab*, Bohave.

S. 359.

hvorudover, i hvilken Anledning. - *have min Eed fri*, holde min Ed. - *cederet*, vejet Pladsen for. - *anlangede*, ankom. - *Paradiisfugl*, tropisk Spurvefugl, hvis Fjer brugtes til Pynt. - 461 *Salamanderen* regnedes i Folketroen og i den mystisk-kabbalistiske Lære for Ildaanden blandt de fire Elementaraander.

S. 360.

gelejdede, ledsagede. - *den naturlige Theologie*, Mytologien. - *Hercules*, gr. Herakles, den berømteste af de græske Halvguder. - *Ganymedes*, de græske Guders Mundskænk. - *Juno*, der svarer til Grækernes Hera, var Jupiters Hustru og Gudernes Dronning. - *rasende*, afsindige, vanvittige. - *item*, lat. ligeledes, fremdeles.

S. 363.

Vicarius, lat. Stedfortræder. - *Beneficier*, Gunstbevisninger. - *Sedes*, lat. Sæde, Stol. »deres mange Sedes«, de mange Gange de har siddet. - *piinlig Forhør*, Torturforhør.

S. 364.

Moscovitisk, russisk. - *tilegnede sig*, tillagde, tilskrev sig. - *Herredom*, Herredømme.

S. 365.

paa Praxin, dvs. Praxis. - *ageret*, ført. - *Stranden*, Havet (nærmest Strandbredden). - *vederqvæge*, genoplive.

S. 366.

Støver, Jæger, Spejder.

S. 367.

særdeles, ejendommelig, interessant. - *subtile*, fine, spinkle. - *Skildrer*, Kunstmaler. - *Hurtighed*, Dygtighed. - Pund, Talent.

S. 368.

propier communia studia, lat. paa Grund af fælles Interesser. - *være om Næringen*, klare at ernære sig. - *Collegium politicum*, lat. Undervisning i Statskundskab. - *Scholarer*, Elever. - *Salarium*, lat. Salær, Betaling. - *prænumereret*, forudbetalt.

S. 369.

Mercurius. Hentyder til et latinsk Ordsprog: Non e quovis ligno Mercurius fingi potest; Ikke af ethvert Stykke Træ lader sig gøre en Merkurstatue.

S. 371.

confunderer, forveksler. - *glimrende*, prangende. - *Maxime*, Grundsætning, Princip. - *S. T.*, lat. sine titulo, uden Titel.

S. 372.

Forum, Domstol. - *Medicos*, af lat. medicus, Læge.

S. 373.

gemeene, almindelige, ordinære.

S. 375.

Devotion, Andagt. - *Poenitentze*, Bod.

S. 376.

forskyldte, fortjene. - *foragtes*, ringeagtes.

S. 377.

Materie, Stof, Materiale. - *Dronning Maria*, Marie I (1516-58). Hendes Forsøg paa at genindføre

Katolicismen i England og Forfølgelserne af Protestanterne gav hende Tilnavnet den Blodige. - *Doet. Cole*, Henry Cole (død 1580), engelsk Gejstlig. - *Commission*, Hverv, Ærinde; Fuldmagt til at udføre Hvervet. - *complimenteret*, hilst. - *Magistrats-Person* og *Magistraten*, Øvrighedsperson, Raadsherre.

S. 378.

Tempo, gunstigt Øjeblik, Lejlighed. - *succederet*, efterfulgt. - *Elisabeth* (1533-1603), regerende Dronning 1558-1603, indførte anglikansk Kirke 1559.

S. 379.

Hurtighed, Dygtighed. - *Fornøyelighed*, Nøjsomhed; Tilfredshed.

S. 380.

formeent, indbildt. - *Manufacturer*, Fabrikker. - *Splendida462miseria*, lat. straalende Elendighed. - *Mandevilles Lærdom*, se Niels Klim, Note til S. 132.

S. 381.

nobiliteret, adlet. - *doctoreres*, faar Doktorgraden. - *Forliis*, Tab. - *skidfærdig*, urenlig.

S. 382.

særdeles, ejendommelig. - *anseer*, ser paa. - *sagte*, sagtens.

S. 383.

Justitia, lat. Retfærdighed.

S. 384.

Regress, Erstatningskrav. - *Orthodoxie*, Retroenhed. - *citere*, henvise til.

S. 385.

appliceres, anvendes, passe.

S. 386.

forraske, overliste. - *Si tacuisti Philosophus mansisses*, lat. hvis du havde tiet, var du forblevet Filosof. - *Mach auf*, ty. luk op.

S. 387.

holdt Collegium Privatissimum, lat. holdt ganske private Forelæsninger, dvs. beregnet paa en snæver Kreds. - *jus publice docendi*, lat. Ret til offentligt at undervise. - *Systema Politico -Morale*, lat. moral-politisk Læresystem. - *Præcepta*, lat. Regler, Forskrifter. - *Hectica*, Svindsot, Tæring.

S. 388.

utile, lat. nyttigt. - *Apparence*, ydre Skin. - *Kiød-Eed*, grov Ed. - *Scrupuleer*, grubel, grund.

S. 389.

tilpractiserede sig, tiltuskede sig. - *Phoebus*, gr. Foibos, Apollons hyppigst anvendte Tilnavn: den Lysende.

S. 390.

Laudatur et alget, Citat fra Juvenal, Satire I, 74: [probitas = Ærlighed] roses og fryser. - *Ophold*, Underhold. - *Materie til Discours*, Samtaleemne. - *tiltalet*, bebrejdet.

S. 391.

signalisere sig, udmærke sig. - *Affection*, Hengivenhed. - *Avind*, Misundelse. - *Knorter*, Ujævnheder. - *den Øvende*, Udøveren. - *reflecterer*, lægger Vægt. - *fort*, fremad.

S. 392.

ikke ret galne, ikke rigtigt gale. - *haver til beste*, har lagt op, sparet sammen.

S. 393.

Satisfaction, Æresoprejsning.

S. 394.

excommuniceret, udelukket fra Kirken; sat i *Kirkens Band*.

S. 395.

Ornamenter, Udstyr, Inventar. - *Collect*, Indsamling. - *ballancere mod*, veje op imod. - *Marcotentere*, Marketendere.

S. 396.

Promotion, Forfremmelse. - *reputeerlige*, velagtede, respektable. - *Justitien*, Lov og Ret.

S. 397.

Remedier, Lægemidler. - *stort Anhang*, mange Tilhængere. - *Recepter*, Lægemidler. - *Methodiske*, systematiske.

S. 398.

blev seet over Axlen, blev set over Skulderen, set ned paa. - *fordøye*, finde sig i.

S. 399.

demasqverede, afslørede. - *Potentater*, Regenter.

S. 400.

Dag-Registere, Dagbøger. - *Annales*, lat. Annaler; historiske Aarbøger. - *Inventioner*, Paafund, Ideer. - *geling*, lykkes. - *Chicaner*, Ondskabsfuldheder. - *nogle Skokke*, et større Antal.

S. 401.

Ting-Stude, Advokater uden fuldstændig Uddannelse, Vinkelskrivere. - *Disputator*, Debattør. Paa Holbergs Tid undervistes Studenterne metodisk i Forsvaret eller Bestridelsen af visse 463 paa Forhaand fastlagte Paastande. Heri støttedes man af *sin Logica*, Læren om rigtige og forkerte Slutninger, samt sin *Metaphysica*, en Begrebslære, der omfattede de Spørgsmaal, hvor Erfaringen ikke slog til. - *desperate*, haabløse. - *Subtilitet*, Spidsfindighed. - *temere litigans*, lat. den der fører Proces uden Grund; man kan stadig faa Bøde for uforholdsmæssig Trætte. - *autoriseret*, bemyndiget. - *celebrerede*, fejrede.

S. 402.

Mecanica, lat. Hjælpemiddel, Redskab. - *Obstruction*, Forstoppelse. - *Experimentum*, lat. Prøve, Eksperiment.

S. 403.

Decouverter, Opdagelser. - *Republiken*, Staten. - *rangere*, arrangere. - *Transcendentalske Videnskabe*, Videnskaber, som beskæftiger sig med det, der ligger hinsides Erfaringen. Her lig *Metaphysica* i 150. Fabel. - *Rhetorica*, Veltalenheden. - *Mathesis*, gr. Matematikken. - *disputere mig Rangen*, gøre mig Rangen stridig. - *Philosophia moralis*, lat. Moralfilosofien, Etikken.

S. 404.

spidske, spottende, haanlige. - *Pedanteria*, ital. Pedanteri, »Uvæsentlighed«. Se 176. Fabel.

S. 405.

Års Critica, lat. den kritiske Kunst, den videnskabelige Kritik.

S. 406.

fodrede... ud til E enekamp, udfordrede ... til Tvekamp.

S. 407.

offererede, tilbød. - foruden, undtagen. - Astrologien, Stjernetydningen.

S. 408.

tracteres, behandles. - Grammatici, Sprogforskere. - Materia litis, lat. Stridsemne. - Punctuationen, Tegnsætningen.

S. 409.

Martyrologium, lat. Fortegnelse over Martyrers Dødsdage. -Det forvandlede Æsel. Her - som i hele Fablen - alluderes til den romerske Digter Apulejus' Roman Metamorphoses eller Det gyldne Æsel.

S. 410.

den forvandlede Bonde. Undertitlen til Jeppe paa Bierget. -havde compromitteret paa Bonden, havde aftalt Voldgift med Bonden.

S. 411.

Prætensioner, Krav. - Graasteen, Kampesten.

S. 412.

fixeret, narret. - pro labore, lat. for Arbejdet. - La paix des Dames, Damernes Fredsslutning; Freden i Cambrai 1529, som undertegnedes af Louise af Savoyen, paa hendes Søn, Frants I's Vegne, og af Margarete af Østrig, for hendes Nevø, Karl V.

S. 413.

Canaille, fr. Kanalje, Slyngel. - negociere, underhandle om. -ratificere, stadfæste, godkende. - Insulte, Fornærmelse.

S. 414.

Pedant, her: latterlig Person.

S. 415.

udi Baroco, i Forlegenhed; egentlig: sat til Vægs ved en logisk Slutning, i en Disput. -merkelig, bemærkelsesværdig. -præludere, indlede. - point d'honneur, fr. Æressag. - Poltron, Kujon. - Manifest, Proklamation, Krigserklæring. - Maltheser-Riddere, Johanniterridderne (hvis Ordenstegn var Malteserkorset) er kendt for Deltagelse i Korstogene mod Islam.

464

S. 416.

Alexander Magnus, Aleksander den Store. - Persianer, Persere. - confundere, forvirre.

S. 417.

Ravnen i Slutningen af 169. Fabel er Holbergs Fejl for: Kragen. -Sprinkel, Vinduesgitter.

S. 419.

oppudset, pyntet. - petit Maître, fr. Levemand, Laps. - præparere sig, forberede sig.

S. 420.

Vattersoet, Sygdom karakteriseret ved Væskeophobninger i Vævene. - Parnassus, Bjerg i Mellemgrækenland, viet Apollon og Muserne. - opklækket, opdraget.

S. 421.

Antiqviteter, Oldtidskundskab. - Historia Antediluviana, lat. Historien før Syndfloden. - Vind, Vægt. - rar og særdeles, mærkelig. - ankommet, fordærvet. - admirere, beundre. -Gransomhed, Nøjagtighed. - Charactererne, Bogstaverne, Typerne. - Poëma, Digt. - Constantinus, lat. »Beständig«. -Felix, lat. »Lykkelig«. - Nomen, Pronomen, Verbum, Syntaxis og Participium, lat. grammatisk Betegnelser: Navneord, Stedord, Udsagnsord, Sætningslære og Tillægsform.

S. 422.

Satellites Jovis, lat. Jupiters Drabanter, Maaner. - *conservere*, bevare. - *fordøyer*, sætter til, forøder.

S. 423.

Den første Classe, øverste Rangklasse. - *toer*, tvætter.

S. 424.

daarlig Hoffmod, taabeligt Hovmod. - *Tien*, kinesisk Himmelen, Hovedguddommen i den tidligere kinesiske Statskult.

S. 425.

pardonneret, benaadet. - *fomentere*, nære, ophidse. - *Sapientia*, lat. Visdommen.

S. 426.

Stilstand, Vaabenstilstand.

S. 427.

Enthusiasmus, Fanatisme, Besættelse. - *Superstitionen*, Overtroen.

S. 428.

verserede derunder, var afhængig deraf.

S. 429.

give sig fangen, »overgive sig«. - *outreret*, overdreven.

S. 430.

faae Hornene, dvs. blive Hanrej. - *discourerede*, samtalede. - *Solicitanter*, Ansøgere. - *differente*, forskellige. - *devote*, fromme.

S. 431.

Natstoel, Stol indrettet som Kloset. - *ut sit etc.*, lat. gid der maa være en sund Sjæl i et sundt Legeme. Juvenal, Sat. 10, 356.

S. 432.

Anslag, Planer, Beregninger. - *Idretter*, Beskæftigelser, Arbejde. - *reformerede Troe*, Calvinismen.

S. 433.

Paradox, Urimelighed. - *devote Paroxysmus*, Anfald af Fromhed. - *Afridsning*, Skildring.

S. 434.

Guld-Ertz, guldholdig Malm. - *Liggendefæe*, Skatte.

S. 435.

Maitresse, fr. Elskerinde.

S. 436.

naturlige Børn, Børn født uden for Ægteskab. - *Geller*, se Note til S. 289. Fra Fablernes 2. Bog: Der Jüngling. - *Mantel-Sæk*, Vadsæk.

S. 437.

af Gellio. Historien findes ikke hos Gellius, men hos Lukian, i Dialogen Toxaris. Holberg har den antagelig fra Montaigne, 465 Essais, Kapitlet Om Venskab, i 1. Bog. - *Geller*, Gellert, Fablernes 2. Bog: Die Gutthat. - *indstillede sig*, indtraadte.

S. 438.

Complimenter, Dikkedarer, Omstændigheder. - *polerede*, kultiverede. - *Americaneren*, Indianeren. -

censurerer, kritiserer.

S. 440.

Jonas, i Hvalens Bug: Jonas Bog, Kap. 2,1 ff. - *picqverede*, fornærmede, stødte.

S. 441.

løseligen, henkastet. - *communicerede*, gik til Alters. - *Netteldug*, fint, tyndt Bomuldsstof.

S. 442.

Laf. Grad, Latitude Grad, Breddegrad. - *Stiemand*, Røver. - *Gottlieb* og *Gottloss*, ty. egl. »Gud-kær« og »Gud-løs«.

S. 443.

mynstrede, kritiserede. - *Coqvete*, letlevende Kvinde. - *Geist*, Aand.

S. 444.

grundigt, velbegrundet. - *satt paa Skruer*, forskruet, kunstlet.

S. 445.

Vanheld, Skavanker. - *Fontaine*, se Indledningen. La Fontaine: Fabler 3. Bog 1. Fabel.

S. 447.

Forliis, Tab. - *Menelao*. Begivenhederne i Homers Iliade sættes i Gang af Troeren Paris' Bortførelse af Spartakongen Menelaos' Hustru Helena.

S. 448.

Themis, i den græske Mytologi Gudinde for den regelrette Orden hos Guder og Mennesker. - *Absolution*, Syndsforladelse. - *Agonisanten*, den Døende. - *pro labore*, lat. for Arbejdet. - *blev ... udi arapie terminis absolveret*, fik ... med mange og store Ord Syndsforladelse.

S. 449.

Sjælens Transmigration, Sjælevandring. - *konstig*, kunstfærdig.

S. 450.

Fæhund, Hyrdehund. - *Nøysomhed*, Nøjeregnethed. - *henrykkes*, rykkes bort, dør.

S. 451.

Hurtighed, Dygtighed. - *af Hendelse*, ved en Tilfældighed.

S. 452.

De vare alle ligevel intentionerede, de havde alle samme Intention, Hensigt. - *Bekymring*, Omhu.

S. 454.

Tilfælde, Tilfældigheder. - *Stiv-Børn*, Stedbørn.

S. 455.

med stor Nød, med Nød og næppe.

466

467